

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

**НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ
ЯК ЧИННИК УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ**

Збірник наукових праць

Випуск 14

Харків
2016

УДК [378.147:001.89] – 057.875

ББК 74.580.268

Н 34

Редакційна колегія:

Л.І.Білоусова, канд.фіз-мат.наук, професор

В.Д.Зоря, канд.фіз.-мат.наук, доцент

Н.В.Олефіренко, канд. пед.наук, доцент

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
(Протокол № 2 від 06.04. 2016 р.)*

Н 34 **Науково-дослідна** робота студентів як чинник
удосконалення професійної підготовки майбутнього
вчителя: зб. наук. пр./редкол.: Л.І.Білоусова та ін. – Х.,
2016. – Вип.14. –192 с.:іл.
ISBN 978-617-7188-30-7

Збірник наукових праць викладачів, аспірантів та студентів фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г.С.Сковороди містить матеріали доповідей науково-практичного семінару з актуальних проблем організації науково-дослідної роботи майбутніх учителів дисциплін природничо-математичного напрямку. Розглядаються шляхи і напрями організації науково-дослідної роботи студентів та актуальні питання їх професійної підготовки.

Розраховано на наукових і практичних працівників, викладачів вищої школи, магістрантів та студентів вищих навчальних закладів.

УДК [378.147:001.89] – 057.875

ББК 74.580.268

ISBN 978-617-7188-30-7

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2016

Дейниченко Г. В., Кукленко А. В. Традиції козацької педагогіки як засіб виховання школярів	95
Дейніченко Т. І., Пащенко К. А., Шитикова Л. О. Характеристики проектного методу навчання та його застосування в ЗОШ	98
Зеленська Л. Д., Корніленко Г. К., Собченко Т. М. Тренінг як одна із форм реалізації неформальної освіти старшокласників	104
Зеленська Л. Д., Москаленко К. Е. Науково-педагогічна й громадсько-просвітницька діяльність М. О. Лавровського у харківський період	110
Калашнікова Л. М., Козюра Я. Ю. Нетрадиційні форми навчання..	115
Калашнікова Л. М., Смирнова Л. Ю. Формування пізнавальної активності студентів інформаційними засобами навчання	120
Козюра Я. Ю., Процай В. Ф. Фундаментальні теореми аналізу як наслідки компактності і слабкої компактності евклідових просторів .	127
Коломієць Б. М., Олефіренко Н. В., Шопіна К. К. Розробка інтерактивного тренажеру з англійської мови.....	132
Кошель Н. Д., Левицька Л. І., Твердохліб Т. С. Навчальний проект як засіб формування пізнавального інтересу учнів основної школи.....	137
Лазарєва О. М., Мусанабієв Р. З. Метод проектів як засіб формування пізнавального інтересу школярів	144
Лустенко І. В., Олефіренко Н. В., Шигимага В. А. Розробка електронного тренажеру “English With Fun” для навчання молодших школярів англійської мови	149
Мовчан О. А., Олефіренко Н. В. Навчання молодших школярів Великої Британії основам програмування	153
Наумов Б. М., Сіренко А. М. Діяльність зі збереження здоров’я дітей Харківського товариства поширення в народі грамотності.....	156
Остапенко Л. П. Підготовка майбутніх учителів інформатики до педагогічних практик	162
Остапенко Л. П., Терещенко Д. О. Створення інтерактивного тренажеру «Four Seasons» для навчання молодших школярів англійської мови	167
Полякова Т. В. Скрайбінг-презентація як ефективний засіб подання навчального матеріалу	172
Смирнова Л. Ю., Стяглик Н. І. Евристичні ситуації та технологія їх використання на уроках геометрії.....	177
Стяглик Н. І., Фетісова Ю. А. Формування прийомів навчальної діяльності у процесі вивченні курсу «Елементарна математика».....	181
Стяглик Н. І., Храновська А. І. Змішане навчання: сутність та основні моделі (теоретичний аспект).....	185

ТРАДИЦІ КОЗАЦЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

Г. В. Дейниченко, А. В. Кукленко

Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»), Закон України «Про освіту» висувають перед школою одне з основних завдань - забезпечення загального розвитку дитини. Розв'язання його орієнтує науковців на пошук нових теоретичних підходів до визначення змісту (програмового забезпечення навчального процесу) і до розробки нових технологій навчання.

На сучасному етапі розвитку освіти особливої актуальності набули проблеми відродження системи національного виховання. Принцип національного виховання потребує реалізації вимог культуровідповідності та етновідповідності виховного процесу, що передбачає розвиток національного духу, менталітету, характеру, психології, традиційної родинно-побутової культури, способу життя. Цілісна система козацької педагогіки становить скарбницю ідей, які мають бути досліджені, проаналізовані щодо можливості їх використання для виховання молоді в сучасних умовах.

Мета статті – схарактеризувати основні компоненти системи козацької педагогіки й можливості застосування її традицій для навчання та виховання учнів у сучасній загальноосвітній школі.

Науковці Ю. Д. Руденко, М. Г. Стельмахович, Г. В. Біленька, О. Т. Губка, П. Р. Ігнатенко, В. Г. Кузь, М. І. Кравчук, Є. І. Сявавко, Д. Т. Федоренко, Л. К. Білецька, О. В. Вронська, В. М. Гамажан, В. І. Каюков, О. В. Ковальчук, Д. М. Погребенник зазначають, що козацька педагогіка як система народних ідей, положень, звичаїв, практичних дій, виховних цінностей набула чітко окреслених ознак, коли українське козацтво утвердило себе як найпотужніша національна суспільно-політична сила. На кінець ХVІ ст. козацько-лицарські традиції виховання молоді вже становили певну систему – козацьку педагогіку.

Усю територію України вкривала мережа дяківських, церковних, монастирських, братських, козацьких шкіл, а також шкіл народних мистецтв і ремесел. Виникали перші українські академії (Острозька – в 1576 р., Києво-Могилянська – в 1615 р.), що стали визначними центрами розвитку вищої освіти, науки і культури України [2].

Творчою групою при Міністерстві освіти і науки України розроблено концепцію української козацької педагогіки [5], основна

мета якої – формування в сім'ї, школі та громадському житті козака-лицаря, мужнього громадянина, захисника рідної землі з яскраво вираженою українською національною свідомістю і самосвідомістю, дійовим патріотизмом, високим рівнем духовності.

Основними завданнями козацької педагогіки є:

- підготувати фізично загартованих воїнів-захисників рідного народу від чужоземного поневолення, ворожої агресії;
- виховувати в підростаючих поколіннях український козацький характер, світогляд, ідеали та інші національні й загальнолюдські духовні цінності;
- формувати високі лицарські якості, глибокий український патріотизм, інші моральні чесноти, гуманізм, почуття милосердя;
- виробляти непримиренність до всього лихого, ворожого гуманній сутності людини, вміння боротися з такими явищами і перемагати їх;
- виховувати готовність до альтруїзму, надання пріоритетності громадським обов'язкам, інтересам української нації, Батьківщини;
- виховання громадян, які б розвивали культуру, економіку та інші сфери життєдіяльності народу на світовому рівні [3].

Тенденції розвитку сучасної козацької педагогіки проявляються в:

- а) актуалізації наявних у ній традиційних засад утвердження життєвого оптимізму, українського лицарського духу й патріотизму;
- б) наданні їй наукового обґрунтування;
- в) наповненні змісту запитамі сьогодення;
- г) спрямуванні в русло розбудови самостійної Української Держави;
- д) поверненні історичної пам'яті поколінь;
- е) появі нових виховних форм і засобів (дитячих гуртів “перевеслят” (“козачат”) й молодіжних об'єднань “Джура”) тощо [4].

Аналіз наукового аспекту козацької педагогіки дозволяє схарактеризувати її як педагогічну систему, що складається з таких елементів: *мета* (формування козака-лицаря, мужнього захисника рідної землі з яскраво вираженою національною свідомістю, дієвим патріотизмом, високим рівнем духовності), *зміст* (знання, вміння, навички, досвід емоційно-ціннісного ставлення, особистісні якості щодо національної свідомості, розвитку духовності, моральної, художньо-естетичної, правової, трудової, фізичної, екологічної культури, розвитку індивідуальних здібностей і таланту), *вихованці* (діти козаків і міщан), *вихователі* (батьки, наймані вчителі шкіл, старі козаки), *методи* (просвіта, навіювання, приклад, бесіда, дискусія,

доручення, вимога, привчання, вправи, змагання, фізичні покарання, розповідь, пояснення, робота з книгою, ілюстрація, демонстрація, спостереження, практична робота), *засоби* (дяківські, церковні, монастирські, братські, полкові, січові школи, школи народних мистецтв і ремесел, колегіуми й академії, школа джур) і *форми* (індивідуальна, індивідуально-групова, класно-урочна з учнями-помічниками, практикум, гра, конкурс, літня практика, похід).

Відповідно до сучасної мети національного виховання молоді в умовах загальноосвітнього навчального закладу з'являються можливості виховання особистості учня на традиціях козацької педагогіки, що реалізуються в індивідуальній, груповій і фронтальній формах організації навчальної і позанавчальної виховної діяльності учнів [1] на основі програм а) вивчення козацького визвольного руху, життя гетьманів, кошових отаманів, керівників повстань; козацької державності (адміністративно-військовий устрій, управління, законодавство), козацьких наук і мистецтва, козацької психології, військової стратегії і тактики; б) практичного відродження військово-спортивного мистецтва, правосвідомості, побуту, вмінь і навичок землеробства, садівництва, ремісництва, народної медицини, кулінарії, метеорології тощо.

Література:

1. Дейниченко В.Г. Проектна діяльність як вид навчальної діяльності школярів / В.Г. Дейниченко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць. – Запоріжжя : КПУ, 2014. – Вип. 36 (89). – С. 10-16.
2. Історія педагогіки : навч. посіб. / за заг. ред. чл.-кор. АПН України, д. пед. наук, проф. Г.В. Троцько. – Харків, 2007. – 545с.
3. Макогончук Н.В. Витоки та специфіка козацької педагогіки / Н.В. Макогончук. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. - 2014. - Вип. 3. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_3_10
4. Стельмахович М. Українська козацька педагогіка [Електронний ресурс] / М. Стельмахович. – Режим доступу: http://abetka.ukrlife.org/pedagogika_cossak.htm
5. Українська козацька педагогіка. Концепція [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://budzakkozak.webstolica.ru/kozacka-pedagogka/dokumenti-mnsterstva-nauki-osvti-schodo/ukranska-kozacka-pedagogka-koncepcja/>